

19. 5. 2025

ID: 119554

Spoluzpůsobení si újmy poškozeným

Porušení právní normy poškozeným, jež neslouží k ochraně práv porušených škůdcem, nezakládá spoluúčast na vzniklé újmě ve smyslu § 2918 o. z.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky č.j. 25 Cdo 1618/2024-111 ze dne 4.3.2025)

Nejvyšší soud rozhodl v právní věci žalobce: V. T., zastoupený Mgr. J.Z., advokátem se sídlem B., proti žalovanému: T. Š., zastoupený JUDr. J.R., advokátem se sídlem Č.L., o zaplacení 186 534,02 Kč s příslušenstvím, vedené u Okresního soudu v Trutnově pod sp. zn. 19 C 49/2023, o dovolání žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 27. 2. 2024, č. j. 26 Co 360/2023-90, tak, že dovolání proti výroku I rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 27. 2. 2024, č. j. 26 Co 360/2023-90, pokud jím byl potvrzen výrok I rozsudku Okresního soudu v Trutnově ze dne 26. 10. 2023, č. j. 19 C 49/2023-64, se zamítá. Jinak se dovolání odmítá.

Z odůvodnění:

1. Okresní soud v Trutnově rozsudkem ze dne 26. 10. 2023, č. j. 19 C 49/2023-64, uložil žalovanému povinnost zaplatit žalobci bolestné 136 034,02 Kč, náhradu za další nemajetkovou újmu 10 000 Kč a náklady spojené s uplatněním pohledávky 500 Kč společně s příslušenstvím z těchto částek (výrok I), žalobu na zaplacení náhrady za další nemajetkovou újmu ohledně částky 40 000 Kč zamítl (výrok II) a rozhodl o náhradě nákladů řízení (výrok III). K odvolání žalovaného Krajský soud v Hradci Králové rozsudkem ze dne 27. 2. 2024, č. j. 26 Co 360/2023-90, potvrdil rozsudek soudu prvního stupně v odvoláním napadených výrocih I a III a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení.

2. Soudy vyšly ze zjištění, že žalobce dne 20. 12. 2021 z pověření společnosti Maja a syn, s. r. o., (subdodavatele stavby) vykonával práce na staveništi závodu KRPA form, a. s., v XY. V téže době zde pracoval i žalovaný jako osoba samostatně výdělečně činná. Žalovaný při výkonu své pracovní činnosti shodil ze střechy, z výšky 8,56 m, dřevěnou prázdnou paletu o hmotnosti 57 kg, přestože bylo zakázáno shazovat jakékoliv předměty ze střechy. Paletou zasáhl dole stojícího žalobce, který zde vykonával přidělenou práci. V důsledku zásahu paletou utrpěl žalobce zranění (zejména zhmoždění tkáně levého čelního a pravého spánkového laloku mozku s prokrvácením, otřes mozku, kousnutou ránu jazyka, uvolnění zubu, zlomeninu hrudního obratle, nártní kosti pravé nohy a vykloubení malíku na téže noze). Za toto jednání byl žalovaný pravomocně uznán vinným z přečinu těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti. V době škodní události měl žalobce na sobě předepsané ochranné pomůcky a neporušil žádnou povinnost ohledně bezpečnosti práce na daném pracovišti. Na území České republiky pobýval v té době neoprávněně (neměl povolení k pobytu) a práci pro zaměstnavatele vykonával bez pracovního povolení. Po právní stránce posoudily soudy věc podle § 2900, § 2910, § 2918 a § 2958 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanského zákoníku, (dále jen „o. z.“) a dospěly k závěru, že žalovaný za újmu odpovídá podle § 2910 o. z. s tím, že jsou navíc ve smyslu § 135 o. s. ř. vázány rozhodnutím vydaným v trestním řízení. Námitkám žalovaného, že absence povolení k pobytu a pracovního povolení přerušuje příčinnou souvislost, příp. zakládá spoluúčast poškozeného na vzniklé újmě alespoň v rozsahu 50 %, soudy nepřisvědčily. S odkazem na rozhodnutí

Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 2216/2019 uzavřely, že případné platné povolení žalobce k pobytu v České republice nebo k práci by nemohlo odvrátit daný škodný děj a nemělo by žádný vliv na vznik předmětné újmy na zdraví žalobce. I kdyby žalobce disponoval platným povolením k pobytu a platným pracovním povolením, nemohl by tím nijak zamezit vzniku škody či alespoň snížit její následky. Žalobce se nechoval v rozporu s obecnými zásadami bezpečnosti práce ani nevstoupil na místo, kde se neměl zdržovat, v době úrazu měl na hlavě nasazenu ochrannou helmu a v daném místě plnil pracovní úkoly, které mu udělil nadřízený. Okolnost, že práci vykonával bez platného pracovního povolení, je proto ve vztahu k odpovědnosti za škodu irelevantní.

3. Rozsudek odvolacího soudu v celém jeho rozsahu napadl žalovaný dovoláním, jehož přípustnost spatřuje v řešení otázky dosud neřešené, zda nelegální pobyt žalobce v České republice a skutečnost, že žalobce nemá ani pracovní povolení, ani živnostenské oprávnění, „má vliv“ na spoluzavinění žalobce a tím na výši náhrady škody, když škodu utrpěl v České republice při výkonu práce a způsobil ji bezprostředně žalovaný. Jako dovolací důvod dovolatel uvádí nesprávné právní posouzení věci. Podle dovolatele je nutné zvážit, zda ochrana osob nelegálně pobývajících na území České republiky má být totožná jako ochrana osob respektujících pravidla pobytu a výkonu práce na daném území. Skutečnost, že žalobce pobývá v České republice nelegálně, pracuje zde a nemá živnostenské oprávnění, se má podle dovolatele vykládat jako spoluzavinění žalobce podle § 2918 o. z. na vzniklé škodě. Odůvodnění obsažené v rozhodnutí odvolacího soudu považuje dovolatel za sofistikované odůvodnění zřejmé nespravedlnosti, což odporuje judikatuře Ústavního soudu v dovolání citované. Zatímco žalobce se dopustil úmyslného porušení právních předpisů, bylo ze strany dovolatele porušení pouze nedbalostní. Právě proto, že úmyslné porušení právních povinností ze strany žalobce předcházelo nedbalostnímu porušení právních povinností dovolatele, má dovolatel za to, že chování žalobce je nutno zohlednit minimálně formou spoluzavinění žalobce. Navrhl, aby dovolací soud napadený rozsudek zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

4. Žalobce ve svém vyjádření k dovolání uvedl, že považuje rozhodnutí soudů obou stupňů za správná, a dále vyvracel námitky žalovaného. Navrhl, aby dovolací soud dovolání žalovaného zamítl.

5. Nejvyšší soud posoudil dovolání podle zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu, ve znění účinném od 1. 1. 2022 (dále jen „o. s. ř.“) a jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou – účastníkem řízení (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), zastoupeným advokátem ve smyslu § 241 o. s. ř., shledal, že je podle § 237 o. s. ř. přípustné pro posouzení otázky, zda absence povolení k pobytu nebo pracovního povolení zakládá spoluúčast poškozeného na újmě na zdraví způsobené protiprávním jednáním škůdce, jež dosud nebyla dovolacím soudem za daných skutkových okolností vyřešena. Dovolání není důvodné.

6. Podle § 242 odst. 3 o. s. ř. je-li dovolání přípustné, dovolací soud přihlédne též k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, odst. 2 písm. a), b) a odst. 3 o. s. ř., jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Dovolací soud však v posuzovaném řízení žádné vady neshledal a žalovaný ani žádné vady řízení nenamítal.

7. Podle § 2918 o. z. vznikla-li škoda nebo zvětšila-li se také následkem okolností, které se přičítají poškozenému, povinnost škůdce nahradit škodu se poměrně sníží. Podílejí-li se však okolnosti, které jdou k tíži jedné či druhé strany, na škodě jen zanedbatelným způsobem, škoda se nedělí.

8. Dovolatel spatřuje nesprávné právní posouzení věci odvolacím soudem v tom, že neshledal důvody pro zohlednění spoluúčasti žalobce na způsobení újmy ve smyslu § 2918 o. z. Ohledně poměrného snížení povinnosti škůdce nahradit škodu, vznikla-li nebo zvětšila-li se také následkem okolností, které se přičítají poškozenému, vychází nová úprava, i přes rozdíly ve formulaci § 2918 o. z. a § 441 zákona č. [40/1964](#) Sb., občanského zákoníku, z obdobných principů odškodnění, a lze tak i nadále přiměřeně vycházet z dosavadní judikatury. Dosavadní právní úprava užívala nepřesný výraz

spoluzavinění poškozeného, což navozovalo dojem, že nedopadá na případy objektivní odpovědnosti, popřípadě na okolnosti nezaviněně způsobené poškozeným. Podle ustálené judikatury i závěrů právnícké literatury bylo použití daného ustanovení univerzální a mělo širší dopad (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 5. 2003, sp. zn. 25 Cdo 43/2002, č. 15/2004 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní – dále jen „Sb. rozh. obč.“; Hrádek, J. Komentář k § 2918. In: Švestka, J., Dvořák, J., Fiala, J. aj. Občanský zákoník: Komentář, Svazek VI, Wolters Kluwer, 2014). Nová právní úprava hovoří přílehlavěji o okolnostech, které se přičítají poškozenému. Je tedy třeba hovořit spíše o spoluzpůsobení si újmy poškozeným či o jeho spoluúčasti na vzniku újmy (škodlivého následku).

9. Právní úprava spoluúčasti poškozeného na vzniklé újmě je založena na východisku, že újma nemusí být pouze výsledkem jednání škůdce, nýbrž může být vyvolána i samotným poškozeným, který pak poměrně nebo zcela nese újmu vzniklou okolnostmi na jeho straně. Jde o určení vzájemného vztahu mezi jednáním poškozeného a škůdce, přičemž se vychází z míry účasti každého z nich a zvažují se veškeré příčiny, které vedly k újmě, a jak u škůdce, tak i u poškozeného lze brát v úvahu jen takové jednání, jež bylo alespoň jednou z příčin vzniku újmy. Na straně poškozeného se pak zvažují veškeré příčiny, existence a forma zavinění (úmysl, nedbalost) není zpravidla pro konstatování spoluúčasti podstatná – může ale mít vliv na určení rozsahu spoluúčasti poškozeného na vzniku újmy. Zavinění dokonce může absentovat, přičemž nemusí jít ani o porušení právní povinnosti; ve smyslu zásady *casum sentit dominus* poškozený nese i následky náhody, která jej postihla, (srov. např. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 28. 8. 2008, sp. zn. 25 Cdo 1882/2006, ze dne 26. 10. 2011, sp. zn. 25 Cdo 3434/2009, ze dne 24. 8. 2016, sp. zn. 25 Cdo 3807/2014, či z novější judikatury rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 1. 2020, sp. zn. 25 Cdo 2216/2019, publikovaný pod č. [83/2020](#) Sb. rozh. obč.). Konečná úvaha o tom, nakolik se na způsobení škody podílel sám poškozený, a tedy v jakém rozsahu nese škodu sám, odvisí vždy od okolností konkrétního případu po porovnání všech shora uvedených hledisek (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2018, sp. zn. 25 Cdo 1063/2017). Vzhledem k tomu, že § 2918 o. z. patří k právním normám s relativně neurčitou hypotézou, tj. k normám, jejichž hypotéza není stanovena přímo právním předpisem, a která tak přenechává soudu, aby podle svého uvážení v každém jednotlivém případě vymezil sám hypotézu právní normy ze širokého, předem neomezeného, okruhu okolností, je dovolací soud oprávněn přezkoumat úvahu odvolacího soudu o tom, v jakém rozsahu se na vzniku škody podílelo jednání poškozeného a škůdce, pouze v případě její zjevné nepřiměřenosti (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 2. 2011, sp. zn. 25 Cdo 91/2010).

10. Jak vyplývá z výše citované judikatury, jednou z nezbytných podmínek spoluúčasti poškozeného na vzniku újmy je existence příčinné souvislosti mezi okolnostmi, jež lze přičítat poškozenému, a vznikem újmy, tj. vznikla-li újma (zcela či zčásti) též následkem jednání (či opomenutí) poškozeného.

11. Podle odvolacího soudu vznik újmy na zdraví žalobce nezpůsobilo to, že neměl povolení k pobytu v České republice a pracovní povolení. Ke vzniku újmy by došlo i v případě, že by potřebná povolení měl, neboť jedinou příčinou újmy na zdraví poškozeného bylo shoení palety ze střechy budovy žalovaným, tedy jednání, za něž byl trestně odsouzen. V řízení pak nebylo prokázáno, že by žalobce jakkoli porušil předpisy o bezpečnosti práce (v okamžiku vzniku újmy vykonával práci zadanou od nařízeného a měl nasazeny všechny ochranné pracovní pomůcky). Není tak dána ani žádná další okolnost, jež by mohla alespoň z části způsobit jeho újmu. Žalobce sice porušil své povinnosti tím, že příslušná povolení neměl, avšak tato skutečnost shoení palety a jeho úraz nezpůsobila. Z hlediska příčin úrazového děje je absence povolení k pobytu cizince na území České republiky i pracovního povolení bez významu (obdobně rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 1. 2012, sp. zn. 25 Cdo 3966/2009).

12. Bylo by však možné namítat, že by ke vzniku újmy nedošlo, kdyby poškozený respektoval, že povolení nemá, a v souladu s právem by práci nevykonával, resp. ani by nepobýval na území České

republiky, tedy by se v okamžiku pádu palety ani nemohl nacházet na místě, kde utrpěl úraz. Takové pojetí by ovšem znamenalo víceméně neredukovaný řetězec příčin a následků neboli neomezenou kauzalitu, která by „znamenala jít až na počátek světa“ (viz Tichý, L., Hrádek, J. Deliktní právo, 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 140). Právní kauzalita je v tomto případě užší než kauzalita faktická, a to s ohledem na průběh škodní události a povahu a účel právní normy, jejichž porušení má podle dovolatele zakládat spoluúčast žalobce na vzniklé újmě (srov. nálezy Ústavního soudu ze dne 1. 11. 2007, sp. zn. I. ÚS 312/05, nebo ze dne 23. 1. 2025, sp. zn. I. ÚS 818/24).

13. Povolení k pobytu upravuje zákon č. [326/1999](#) Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů. Stanoví podmínky vstupu cizince na území České republiky, jeho vycestování z území České republiky a podmínky pobytu cizince na území České republiky (§ 1 odst. 1 tohoto zákona), přičemž obecně jeho smysl a účel spočívá v regulování migrace (srov. důvodovou zprávu k tomuto zákonu). Povolení k zaměstnávání cizince upravuje § 85 a násl. zákona č. [435/2004](#) Sb., o zaměstnanosti. Odborná literatura k účelu této právní úpravy uvádí: „Účelem právní úpravy kontroly a ukládání sankcí v oblasti nelegální práce cizinců je zejména boj proti nelegální migraci, ochrana českého trhu práce před nekontrolovatelným přílivem pracovní síly ze třetích zemí a v neposlední řadě boj proti vykořisťování zaměstnanců ze třetích zemí. Stejně jako v případě výkonu nelegální práce mimo základní pracovněprávní vztah nelze ani v případě nelegální práce cizinců opomíjet absenci odvodů pojistného na veřejné zdravotní pojištění, pojistného na sociální zabezpečení a daně z příjmů.“ (srov. Komendová, J. Nelegální zaměstnávání cizinců. Právní rozhledy, 2024, č. 12, s. 391–396, s. 396).

14. Z žádné právní normy obsažené v těchto právních předpisech přitom neplyne, že by povinnost mít oprávnění k pobytu nebo povolení k práci měla bránit vzniku újmy na zdraví způsobené pracovníkem jiným pracovníkem. I z hlediska kritéria ochranné normy je tedy zcela jasně patrné, že porušení povinností ze strany žalobce se žádným způsobem nepodílelo na vzniku jeho újmy. Žalovaný jednáním, za něž byl i trestně odsouzen, porušil právní normy, jež mají mimo jiné sloužit k ochraně zdraví osob, což způsobilo újmu na zdraví žalobce. Na tomto skutkovém ději se nijak nepodílelo protiprávní jednání žalobce porušující právní normy, jejichž účelem je regulování migrace, prevence nelegální práce cizinců, ochrana českého trhu práce, ochrana před vykořisťováním zaměstnanců a placení povinných odvodů a daní. Pro posouzení míry účasti je rozhodující, jak si žalobce počínal na daném místě v průběhu škodní události a nakolik svým jednáním přispěl k tomu, že byl zasažen paletou shozenou žalovaným. Jestliže v tomto směru nebyly zjištěny žádné okolnosti, které se podílely na vzniku úrazu (nepozornost, porušení zákazu výskytu na daném místě či jiné porušení bezpečnostních pravidel), je správný závěr odvolacího soudu, že bez ohledu na porušení zákona č. [326/1999](#) Sb. žalobce ničím nepřispěl k mechanismu samotného úrazového děje a že by podobný následek utrpěl i v situaci, že by příslušná povolení měl, resp. že by se totéž stalo komukoliv jinému. Při způsobu, jakým nakládal žalovaný s paletou, nezměnily formální nedostatky povolení k pobytu a k práci na straně poškozeného nic na průběhu nehody, a jsou tedy z hlediska právně relevantních příčin úrazového děje bez významu (srov. obdobně rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 1. 2012, sp. zn. 25 Cdo 3966/2009). Lze shrnout, že porušení právní normy poškozeným, jež neslouží k ochraně práv porušených škůdcem, nezakládá spoluúčast na vzniklé újmě ve smyslu § 2918 o. z. Právní závěr odvolacího soudu, že za újmu vzniklou na zdraví žalobce výlučně odpovídá žalovaný, neboť spoluúčast žalobce není dána, je zcela správný.

15. Dovolací soud se pro nadbytečnost nezabýval námitkou dovolatele týkající se zavinění, tedy že se má zohlednit stupeň zavinění (žalobce měl jednat úmyslně, dovolatel nedbalostně), neboť by její posouzení nemohlo na výsledku dovolacího řízení nic změnit.

16. Pokládá-li dovolatel otázku, zda ochrana osob nelegálně pobývajících na území České republiky má být totožná jako ochrana osob respektujících pravidla pobytu a výkonu práce na daném území, je třeba podotknout, že ani takovým osobám nelze upírat právo na náhradu nemajetkové újmy na

zdraví, byla-li jim způsobena protizákonným jednáním jiné osoby, jak je tomu i v daném případě. Odkaz dovolatele na judikaturu Ústavního soudu (v níž se soud zabýval návrhy na zrušení konkrétních ustanovení a řešil otázku retroaktivity a výkladu právních předpisů), z níž dovozoval, že odůvodnění rozhodnutí odvolacího soudu sofistikovane odůvodňuje zřejmou nespravedlnost, není na místě. Nejen pro nepřiléhavost odkazovaných rozhodnutí na daný případ, ale především proto, že nelze považovat za zřejmou nespravedlnost, jestliže je škůdci, který svým protizákonným jednáním způsobil jinému těžkou újmu na zdraví, uložena povinnost újmu nahradit. Poukazoval-li pak dovolatel v dovolání na to, že žalobce neměl živnostenské oprávnění, jedná se o novotu, již se soudy nižšího stupně nezabývaly, a proto se jí nemohl zabývat ani dovolací soud.

17. Jelikož dovolací soud neshledal dovolání důvodným, postupoval podle § 243d písm. a) o. s. ř. a dovolání, pokud jím byl napaden výrok I odvolacího soudu v části, již byl potvrzen výrok I soudu prvního stupně, zamítl.

Další články:

- [Adhezní nárok \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Zmatečnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Střídavá péče](#)
- [Restituce](#)
- [Majetková podstata \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předběžné opatření](#)
- [Valná hromada \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Pracovní doba](#)
- [Exekuce](#)